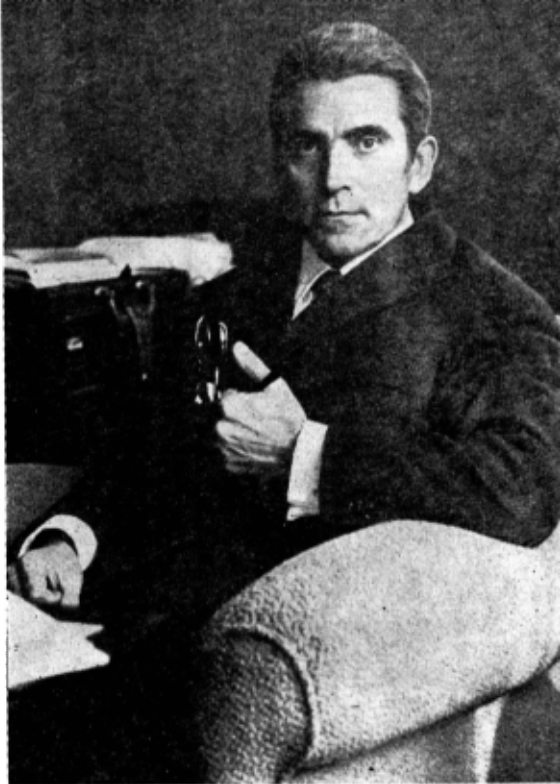

MIHNEA GHEORGHIU

A fi actor

Lumea este o scenă, **totus mundus agit histrionem**, toată lumea joacă teatru, sînt vorbe, vorbe, vorbe, chiar atunci cînd sînt numai citate, dacă dincolo de ipotezele lor măgulitoare pentru universalitatea spectacolului nu se încearcă o disociere filozofică și filologică între ce spunem și ce credem cînd discutăm astăzi despre teatru și mai cu seamă despre teatrul și societatea de astăzi.

După teatrul autorului dramatic (piesa bine „făcută”) și al primatului regiei, mi se pare că, dacă ținem seamă de antrenamentul intelectual al actorului de azi, teatrul de miine va redeveni după un ocol prea îndelungat, — ce-i drept cu cîteva reveniri exemplare — un teatru al actorului.

A fi actor (cu accentul, etimologic, pe prima silabă, înseamnă **a conduce** în mod responsabil ceva, o activitate de utilitate publică, o faptă evidentă, o mișcare (**actus**), sau a participa la acțiunii și dezbateri, ori a notifica evenimente ca o arhivă vie (**acta**), a fi agent activ, reclamant și factor subiectiv, care nu se mărginește la declamație (**actus fabulorum**), ci poartă grija la cele spuse și întîmplate, ca parte direct interesată, sau ca să-l avem în vedere — hai să hamletizăm și noi puțin — **for they are the abstracts and brief chronicles of the time** și așa mai departe.

A fi actor (fără nici un accent special) înseamnă a-ți îndeplini norma la: un teatru de stat.

Teatrul de azi, a cărui estetică și psihologie proprie au suferit modificări fundamentale, este un teatru care soliciță inteligența omului social. E un **teatru politic** în sensul în care omul este un **zoon politikon**, o ființă politică. Evoluția actorului, inseparabilă de a instituției, s-a îndreptat cu mari pași spre această accepțiune culturală și politică a credinței și profesiunii sale și în definitiv a **rolului său**. În teatrul contemporan, actorul găsește natural să fie om de cultură, critic, regizor și chiar autor dramatic, tot astfel precum în societatea contemporană i se pare firesc să figureze în nomenclatorul celor mai înalte autorități politice, ca reprezentant al obștei și nu numai al obștei sale strict profesionale. Între profesie, rol și misiune, a intervenit o

categorii morale nouă, ca o trăsură de unire, destinată să îmbogățească noțiunea artistică de actor cu obligații intelectuale și sociale care lipseau din rostul colegului său mai vîrstnic cu cîteva decenii.

A fi astăzi un **actor total**, sau un actor complet, nu înseamnă doar a putea juca orice rol, a dansa și cînta, a spune egal de bine versul și proza, sau a fi un **mim perfect**; în aceste însușiri determinate de vocație și de aptitudini, se integrează fără rabat calitatea intelectualului modern, a cărui informație culturală și pregătire filozofică îi completează armonios talentul.

Cerințele educației gustului său artistic sînt multilaterale, fiindcă teatrul de azi nu se mai limitează la „luminile rampei”. Actorul de teatru joacă în filme și la televiziune, asigură spectacole complexe din punct de vedere scenotehnic sau ideologic și e un personaj socialmente notoriu. Mitul actorului capricios și infantil („noaptea vesel, ziua trist”) a dispărut odată cu stilul vedetei de scandal, al „artistei”, sub dărimăturile societății antebelice. Azi, unui actor cu adevărat mare societatea nu-i îngăduie slăbiciuni înjosoare: ignoranță, incorectitudine, lipsa respectului de sine. „Libertățile” boemei anecdotice nu mai amuză. Actorul contemporan refuză compătimirea zîmbitoare a plătitorului și „admirația” care încetează după ce **acta est fabula**.

Pretinde stima inteligențelor treze și o impune prin mijlocirea spiritului său. Succesul lui devine astfel durabil, iar arta actorului se îmbogățește cu dimensiunea **educației artistice conștiente**, de care marele public va avea nevoie încă multă vreme, măcar pînă ce va înceta să mai aplaude anapoda.

Raportul dintre actor și rol este de asemenea o problemă de lungă durată. I-a preocupat pe toți tratologii lumii; dar trecînd peste Stanislavski și Brecht, eu conțez mult pe reconsiderarea faimosului **Paradoxe sur le comédien**, cînd vom lua odată serios în considerație condiția actorului în teatrul și societatea actuală. Azi, cînd în viața artistică aparținerea la dogme (aristoteliene sau antiaristoteliene) e mai primejdioasă ca oricînd, vreau deci să susțin că actorul în care voi crede vreodată, fără rezerve mentale, nu se va ivi în lumea noastră, mai înainte de a-și dobîndi și apăra conștiința personalității lui, de a-și înțelege libertatea relativă și necesitatea absolută în dezvoltarea culturală la care participă.

Dar avînd toate calitățile intelectuale vizate, nu poți fi „actor mare” într-o lume mică în care spui „Maestre” oricui are vreo slujbă dincolo de cortină, începînd cu suflerul. Sîntem teribil de demodați și de mici, acolo „în teatru”. Toate fumurile și ticurile, toate limitele penibile, grosolăniile și sălbatica invidie, indisciplina și impostura, „isteria” și bunul-plac și mai ales toleranța față de lipsa de principii, cu care e confruntat tînărul absolvent din Institutul de Teatru, cînd vine la lucru ca „profesionist”, trebuie să dispară, dacă vrem să pregătim generația **actorului integral**, altfel decît pentru chenzină și cantină și navetă. Pentru aceasta e întii nevoie de o nouă accepție a noțiunii de „director” și de „direcție”, iar spre această finalitate nu ne putem îndrepta fără o politică teatrală-cultural-economică — mai bine chibzuită de sus și aplicată cu cît mai puține excepții.

Și tot așa, teoretizînd, ne aflăm poate și în pragul unei școli de actorie mai potrivite cu trebuințele spectacolului complex contemporan, cu elevi, dar și cu profesori mai buni.

Mai buni decît noi.

